

Прес-реліз

14 березня 2016 року

Як забезпечити незалежність енергорегулятора

Реформування енергетичного сектора та досягнення енергонезалежності нині є питанням безпеки України та одним із головних пріоритетів у плані реформ. Міжнародний досвід свідчить, що реформи у галузі енергетики насамперед передбачають створення або посилення незалежного регуляторного органу. Це, зокрема, є однією із вимог Третього енергетичного пакету ЄС, які безпосередньо стосуються України як країни-учасниці Енергетичного Співтовариства.

За допомогою дослідження «Як забезпечити незалежність енергорегулятора» експерти Центру економічної стратегії визначають умови, за яких енергорегулятор в Україні буде політично та функціонально незалежним від інших органів влади, фінансово незалежним від держави та третіх сторін, а також формулюють принципи призначення його членів.

Незалежність регулятора на енергетичних ринках та ринках комунальних послуг потрібна для ефективного функціонування природних монополій, а також для стимулювання конкуренції в тих сегментах, де це видається можливим. Своєю чергою це призведе до підвищення ефективності ринків, що регулюються, та захистить інтереси кінцевих споживачів.

Регулятор є арбітром, який (як футбольний суддя) забезпечує дотримання правил, встановлених ззовні; тому його незалежність та неупередженість є необхідними для ефективного функціонування ринку. **Основні проблеми** українського регулятора полягають у його:

- інституційній залежності (невизначеність статусу у правовій системі України, залежність рішень від інших органів державної влади, зокрема Президента);
- функціональній залежності (відсутність вимоги до рівня професіоналізму та досвіду членів Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг (НКРЕКП), а також працівників апарату НКРЕКП, непрозорість призначень та діяльності);
- фінансовій залежності (неможливість самостійно визначати свій бюджет; набагато нижча за ринковий рівень заробітна плата членів комісії та працівників апарату НКРЕКП; брак коштів для залучення вітчизняних та іноземних експертів).

Ми пропонуємо політику створення незалежного регулятора, спираючись на вимоги Третього енергопакету та рекомендації Енергетичного Співтовариства, за тими самими критеріями незалежності: інституційної, функціональної та фінансової. **Інституційна незалежність** передбачає запровадження особливого статусу цього органу у Конституції України, прийняття закону про регулятора, а також узгодження цих змін із пов'язаними законодавствами.

Функціональна незалежність передбачає, по-перше, створення номінаційного комітету, формулювання чітких кваліфікаційних вимог і принципів призначення членів комісії та ключових співробітників апарату, а також забезпечення прозорого процесу призначення. По-друге, необхідно забезпечити прозорість діяльності комісії: чітко сформулювати повноваження її голови, заступника та решти членів; визначити термін повноважень комісії, принципи ротації та припинення повноважень; затвердити штат регулятора; а також визначити принципи прийняття рішень на засіданнях комісії та відкритості їх проведення.

Нарешті, **фінансова незалежність** передбачає принципи незалежного формування бюджету комісії та роботи Бюджетної ради; визначення джерел фінансування, які здебільшого складаються із внесків на регулювання; а також принципи оплати праці членів та працівників апарату регулятора на конкурентних умовах.

Також необхідно запровадити співпрацю регулятора з іншими державними органами. Одним із таких органів є Антимонопольний комітет України (АМКУ), який теж стежить за дотриманням конкуренції на ринках товарів та послуг. Окрім того, важливою є співпраця із судовими та слідчими органами.

«Від запровадження реформи виграють передусім споживачі, які відчують покращення якості послуг та отримають у особі регулятора захисника їхніх інтересів; нові компанії-гравці на ринку, які зможуть вести діяльність в умовах чесної конкуренції (у т. ч. досвідчені іноземні енергетичні компанії)», – коментує Андрій Бойцун, директор з досліджень ЦЕС. «Отримає вигоду й держава – у вигляді зменшення тягаря на адміністрування та залучення інвестицій у галузь; виграють також політики-реформатори і новий склад регулятора. Програють від реформи монополісти, частина старого складу комісії та скорочені працівники апарату НКРЕКП, а також політики-популісти. Реформа вимагає комунікації із кожною із цих груп, яку ми детально описуємо у цій записці».

Повну версію аналітичної записки можна завантажити за посиланням: <http://ces.org.ua/independence-of-energy-regulator/>. За більш детальною інформацією щодо результатів дослідження просимо звертатися до Андрія Бойцуна, директора з досліджень ЦЕС (тел.: (044) 492-7970, office@ces.org.ua).

Центр економічної стратегії засновано у травні 2015 року. Його засновниками є Томаш Фіала, генеральний директор найбільшої в Україні інвестиційної компанії Dragon Capital, Іван Міклош, колишній віце-прем'єр-міністр та міністр фінансів Словачької Республіки, та Святослав Вакарчук, громадський діяч, музикант. Центр робить внесок у розробку стратегії економічного зростання України, здійснює незалежний аналіз найбільш важливих аспектів державної політики, а також розбудовує громадську підтримку реформ на основі таких принципів:

- економічна свобода (лібералізація, дерегуляція, приватизація);
- вільна та чесна конкуренція;
- менша роль держави за підвищення її ефективності;
- інформаційна прозорість та свобода слова;
- верховенство права та захист приватної власності;
- здорові та стабільні державні фінанси;
- економіка, створена на засадах знань.

Для більш детальної інформації про ЦЕС просимо звертатися до Євгенії Єгорової, директора з комунікацій (тел.: (044) 492-7970, office@ces.org.ua). Також запрошуємо відвідати наш www.ces.org.ua чи слідкувати за нами у соціальних медіа [facebook.com/cesukraine](https://www.facebook.com/cesukraine) чи twitter.com/ces_ukraine.